Якуб Колас «На рэчцы» (урывак з паэмы «Новая зямля»)

Параўнанне як мастацкі троп

С. В. Горбік,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры
СШ №7 г. Ваўкавыска

Мэта: засяродзіць увагу вучняў на казачна-адухоўленым свеце прыроды, шматфарбнасці карцін, багацці вобразаў; развіваць уменні вучняў узнаўляць карціны прыроды, створаныя паэтам з дапамогай вершаванай мовы і мастацкіх тропаў, сачыць за развіццём дзеяння, аналізаваць паводзіны героя, яго эмацыянальны стан, душэўнае ўзрушанне.

Задачы:

- пазнаёміць вучняў з творам, раскрыць вобраз Костуся, прааналізаваць вобразы ракі і марозу;
- развіваць уменні вучняў узнаўляць карціны прыроды, створаныя паэтам з дапамогай вершаванай мовы і мастацкіх тропаў, сачыць за развіццём дзеяння, аналізаваць эмацыянальны стан героя, яго душэўнае ўзрушэнне;
- выхоўваць любоў да прыроды, беражлівыя адносіны да яе, спрыяць выпрацоўцы грамадска значымых якасцей: сяброўства, калектывізму.

Тып урока: камбінаваны з выкарыстаннем элементаў тэхналогіі развіцця крытычнага мыслення.

Абсталяванне: падручнік; партрэт Якуба Коласа; дапаможны матэрыял (малюнкі)

ХОД УРОКА

I. Падрыхтоўчы этап

Урок мы сёння пачнем з верша Якуба Коласа, паслухайце і падумайце, як ён звязаны з тэмай нашага ўрока.

НА РЭЧЦЫ ЗІМОЮ

Не сядзіцца ў хаце
Хлопчыку малому:
Кліча яго рэчка,
Цягнуць санкі з дому...

– Мамачка-галубка! –
Просіць ён так міла:
Можа б, ты на рэчку
Пагуляць пусціла?

Я не буду доўга,
Зараз жа вярнуся:
Трошачкі на рэчцы
У санках паважуся.

– Ну, ідзі, пабегай,
Толькі апраніся
Ды глядзі ў палонку,
Сынку, не ўваліся.

II. Арганізацыйны момант

III. Этап актуалізацыі ведаў вучняў

Вы пазнаёміліся з тэкстам “На рэчцы”, праверым, наколькі вы былі ўважлівымі.

Лексічная работа

Суаднясіце словы ў левым і правым слупку.

шыбуе	правяраць трываласць
мацуе	хутка ісці
скаўзанецца	затрашчыць
закохкае	цвёрды, упарты
запраторыш	шалаш
націна	кволая расліна
салаш	схаваць
зацяты	паслізнецца

Якія яшчэ словы для вас незразумелыя?

Уступная гутарка

Вызначым мэты ўрока.

Прыкладныя адказы дзяцей:

- даведаемся, што такое параўнанне;

- характарызаваць галоўнага героя;

- знаходзіць мастацкія сродкі ў творы;

- вучыцца бачыць прыгажосць у прыродзе.

IV. Этап вывучэння новага матэрыялу

Пытанні:

- Якім настроем прасякнуты твор? *(Вясёлым, хлопчык вельмі радуецца прыходу зімы.)*
- Якімі словамі Якуб Колас намаляваў карціну зімы? *(Марозік крэпіць, лёд таўшчэе... Мароз бязжаласны і люты!...)* Супастаўце з малюнкам. (Дадатак 1.)
- Якое месца ў творы вам асабліва спадабалася і чаму? *(Магчыма, дзеці ўспомняць пра сустрэчу Костуся з ракой і ялінкамі.)*

V. Аналіз мастацкага твора (праца ў групах: 1 – вобраз Костуся; 2 – вобраз прыроды)

1.

Пытанні для 1 групы	Пытанні для 2 групы
• У любым літаратурным творы ёсць галоўны герой. Назавіце яго. *(Костусь)* • Як вы думаеце, як выглядае хлопчык Костусь? Намалюйце яго словамі. • Куды хадзіў хлопчык? Для чаго? *(на раку, у лес, паназіраць за прыродай, бо любіў прыроду)*	• А каго або што так ярка малюе Якуб Колас ва ўрыўку? *(раку, лес, мароз)* • Для чаго браў з сабой сякерку Костусь*? (рабіў насечкі ў лёдзе на рацэ)* • Дык чым рэчка Костуся займае? Свой адказ падмацуйце цытатамі. *(незвычайнай прыгажосцю)*
• Якія мастацкія сродкі выкарыстоўвае аўтар для апісаня? *(Эпітэты: скрэпы ледзяныя; рэчка вольная.Адухаўленні: мароз на небе ставіць троны.)*	

2. Работа з падручнікам. Прачытайце яшчэ раз тэму нашага ўрока, звярніце ўвагу на другую частку: параўнанне як мастацкі троп.

3. Складзіце характарыстыку Костуся ў выглядзе сінквейна.

Костусь

Уражлівы, чуллівы (*незвычайны, ранімы; дзейсны, цікаўны)*

Гуляе, радуецца, марыць (*фантазіруе, майструе, творыць; ратуе, выдумляе, любуецца*)

Вельмі незвычайны хлопчык *(вельмі ўражлівая натура; сапраўдны мастак)*

Летуценнік (*фантазёр; твярэц*)

VI. Этап арганізацыі асэнсавання вывучанага матэрыялу і першасная праверка ведаў вучняў (Дадатак 2; малюнкі на дошцы)

- Зачытайце тое месца ў творы, якое адпавядае малюнку *("А маладзенькія ялінкі…" с. 138, "Замерзла рэчка…" с. 139, " Ну ж і мароз …" с. 137.)*
- На адным малюнку намаляваны хлопчык. Як вы думаеце, гэта можа быць Костусь? (Дадатак 3.) Знайдзіце несупадзенне *(абутак, адзенне, санкі)*
- А зараз паспрабуйце вы сябе ў якасці паэта, складзіце некалькі радкоў пра зіму з дапамогаў рыфмы:

Прыйшла вясёлая зіма,

Не ўседзіць дома дзетвара.

Злуешся ты, мароз, дарма,

Дзіцячых забаў цяпер пара.

(У каго не атрымліваецца, той складае 5–6 сказаў.)

VII. Этап падвядзення вынікаў урока (зварот да задач)

- Што новага вы даведаліся?
- Чаму навучыліся, як гэта звязана з тэмай урока?
- У каго былі цяжкасці і што дапамагло іх пераадолець?

VIII. Этап інфармавання пра дамашняе заданне

Падрыхтаваць выразнае чытанне ўрыўка твора з апісаннем прыроды, адказваць на пытанні ў падручніку.